

Nr 209.

Av herr **Myrdal m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om moderskapspenning m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen nr 38 har framställts förslag om bl. a. moderskapspenning, vilken med ett belopp av sjuttiofem kronor skulle utgå till kvinna, som till lindrande av de med barnsbörd förenade kostnaderna är i behov därav. För behovsprövningen är den huvudregeln föreslagen, att behov av moderskapspenning, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, skall anses föreligga, om för kvinnan eller, där hon är gift och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits beskattningsbart belopp, uppgående till minst tretusen kronor. Befolkningskommissionen hade i det till grund för propositionen liggande betänkandet föreslagit, att ingen sådan högsta inkomstgräns skulle fastställas.

Departementschefen har enligt det till propositionen fogade statsrådsprotokollet såsom sin mening uttalat, att vissa skäl kunna anföras till förmån för sistnämnda ståndpunkt, samt därtill, då han likväl förordat bibehållandet av behovsprövningsprincipen, avsett att sätta inkomstgränsen så högt, »att endast de uteslutas, för vilka uppenbarligen här ifrågasatta bidrag till barnbördskostnaderna icke äger någon betydelse». Den föreslagna gränsen skulle även innebära, att blott omkring 8 % av barnaföderskorna uteslötes från erhållandet av moderskapspenning. Det bör också medgivnas, att, även med bibehållandet av denna inkomstgräns, den föreslagna reformen i det hela taget utgör en mycket betydelsefull reform.

Det synes oss likväl, att, när man på detta vis medtager mer än nio tiondelar av alla barnaföderskor, starka skäl föreligga för att taga steget fullt ut och alldeles slopa inkomstgränsen. En sådan förändring skulle statsfinansiellt icke vara av alltför stor betydelse i betraktande av reformens betydelse. Förändringen skulle vidare väsentligt förenkla hela prövningsförfarandet, då i så fall de bestämmelser kunde bortfalla, enligt vilka under särskilda omständigheter ansökan om understöd kan bifallas även vid högre inkomst respektive avslås, trots att inkomstgränsen ej överskridits. Härtill kommer slutligen, att i många fall moderskapspenningen ingalunda skulle sakna betydelse även för mödrar över den föreslagna inkomstgränsen.

Viktigare synas oss likväl vissa mera principiella skäl vara för inkomstgränsens slopande. Bakom den nu rådande tendensen till extrem barnbegränsning ligger bl. a. det sakförhållandet, att i alla inkomstklasser familjer genom barnafödande bringas på en väsentligt lägre välståndsnivå än barnlösa eller barnfattiga familjer. Det råder stor enighet bland sakkunniga bedömare, att befolkningspolitiken på det ekonomiska planet har att framgå genom åtgärder, som, i det de minska de familjeindividuella barnkostnaderna, verka i rikt-

ning att återställa välförhållandet mellan familjer med barn och utan barn och mellan familjer med olika antal barn. Denna uppfattning har senast i befolkningskommissionens enhälligt beslutade principbetänkande i sexualfrågan understrukits. Den här ifrågavarande reformen är även att betrakta såsom en av de många, i och för sig obetydliga men i sin samlade verkan betydelsefulla reformer i denna riktning, framförallt vid detta tillfälle av principens räckvidd.

Det är givet, att en sådan utjämning mellan familjer av olika storlek är mest påkallad i de lägsta inkomstklasserna, där barnafödande ofta framkallar nöd, men skäl föreligga icke att underlåta att eftersträva den även i de något högre inkomstlagren. Ur denna vidare synpunkt finnes anledning att i den socialpolitik, som inriktar sig på familjerna och barnen, så långt det är möjligt, frångå behovsprövningsprincipen och i de ifrågavarande samhällseliga åtgärderna mera se en tillämpning av den allmänna socialförsäkringens princip. I detta särskilda fall vore tanken att gemensamt sörja för vissa angivna barnkostnader, vilka därigenom avlyftas de enskilda familjerna och komma att betalas av alla medborgare i mån av deras förmåga, ej i mån av deras barnantal. Den olika inkomstställningen i familjerna komme ju likväl vid bidragens finansiering, även om ingen inkomstgräns för moderskapspenningen fastställdes, att beaktas genom beskattningens progressivitet. — I full överensstämmelse med detta härovan antydda betraktelsesätt har departementschefen även velat mindre starkt framhäva understödskaraktären hos ifrågavarande bidrag genom att föreslå, att det reformerade moderskapsunderstödet skall benämnas moderskapspenning.

Det må tilläggas, att denna princip ju redan gäller och enligt förslaget även alltfört skulle gälla den moderskapshjälp, som utgår genom sjukförsäkringen, då ju rätt till medlemskap i dessa icke begränsats genom inkomststreck. Det framstår i och för sig oriktigt, att staten för vissa mödrar, de sjukförsäkrade, skall övergiva behovsprövningsprincipen men icke för andra. Den omständigheten, att de sjukförsäkrade även själva göra insatser till mödranhjälpen, synes icke i och för sig kunna vara ett skäl, varför staten utan någon inkomstgräns skall ekonomiskt bidra här till, såvida icke samma princip å härovan givna grunder allmänt tillämpas.

Med denna motivering få vi hemställa,

att vid utskottsprövningen av förslaget till förordning om moderskapspenning sådan ändring av detta förslag måtte komma under övervägande, att moderskapspenning bestämmes skola utgå utan inkomstgräns.

Stockholm den 10 februari 1937.

Gunnar Myrdal.

Nils Wohlin.

Harald Åkerberg.